

Mottagare

Miljö- och byggnämnden

Remiss av Betänkande En översyn av kontrollorganisation och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag (SOU 2025:64)

Förslag till beslut

Miljö- och byggnämnden beslutar att lämna synpunkterna under avsnittet bedömning som sitt remissvar.

Sammanfattning

Regeringen beslutade den 14 december 2023 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över hur offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i livsmedelskedjan organiseras och finansieras inom områdena livsmedel, foder och animaliska biprodukter. I maj 2025 överlämnades betänkandet "En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan – för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrens-kraft (SOU 2025:64)" och har nu skickats på remiss till bland annat Region Gotland. Utredningen pekar bland annat på att:

Den offentliga kontrollen i Sverige avseende livsmedel, foder, animaliska biprodukter (ABP) och djurskydd vid slakt utövas i dag av 270 kontrollmyndigheter på lokal, regional och nationell nivå. Kontrollorganisationen är komplex och ställer stora krav på samordning och samverkan. I flera utredningar och uppföljningar har det konstaterats att det finns brister i den offentliga kontrollen. Dessa brister består bland annat i att kontrollen och avgifterna inte bedöms vara likvärdig över landet.

Många företag upplever att det brister i likvärdigheten i kontrollen mellan olika inspektörer inom en myndighets geografiska område och även nationellt, till exempel vad gäller tolkningen av regler, vilka åtgärder som vidtas vid avvikelser och hur stor avgift som tas ut för den offentliga kontrollen. Bristande och varierande kompetens och bemötande hos inspektörer är en annan sak som av företagen framhålls som en omständighet som försvårar den offentliga kontrollen.

Den svenska kontrollorganisationen utmärker sig vid en jämförelse med de andra nordiska länderna när det gäller antalet kontrollorganisationer. Såväl Finland, Danmark som Norge har under de senaste decennierna genomfört reformer för att göra kontrollorganisationerna mer robusta och minska antalet kontrollmyndigheter. Dessa reformer har lett till att både Danmark och Norge endast har en myndighet med en decentraliserad organisation som ansvarar för

offentlig kontroll inom livsmedel, foder, ABP och djurskydd.

I syfte att uppnå en mer enhetlig och likvärdig offentlig kontroll föreslår utredningen att ansvaret för den offentliga kontrollen i livsmedelskedjan när det gäller kontrollområdet livsmedel ska centraliseras till Livsmedelsverket och kontrollområdena foder och ABP ska centraliseras till Jordbruksverket. Detta föreslås träda i kraft från 1 januari 2028.

Bedömning

Samhällsbyggnadsförvaltningen har deltagit på möten kring remissen med både Sveriges kommuner och regioner samt miljösamverkan sydost. Förvaltningen ser att det finns både fördelar och nackdelar med utredningens förslag. Utifrån ett riksperspektiv är det positivt med en likriktad kontrollorganisation och samma förutsättningar för kontrollen i samtliga kommuner. Det finns dock en risk för att de lokala skillnaderna mellan kommuner inte kommer att omhändertas och att tillsynen då blir lidande. Region Gotland har en förhållandevis stor kontrollmyndighet med sex heltidsarbetande inspektörer 2025 vilket gör att myndigheten har en bred och omfattande kompetens jämfört med många andra mindre kommuner.

Kontrollmyndigheten har uppnått eller varit nära att uppnå kontrollmålet de senaste åren och även om avgiften höjts det senaste året så är det förhållandevis väldigt få överklaganden av eller klagomål på avgiftens storlek.

Kontrollmyndigheten har även under flera år i följd haft goda resultat i Sveriges kommuner och regioners insiktsmätning med ett nöjd kund-index för 2024 på 76 och får ofta beröm för den dialog man för med branschen samt det stöd och den rådgivning som lämnas till verksamheterna. Många av framgångsfaktorerna för de goda resultaten bygger på den lokala förankringen och dialogen. Om ett förstatligande av kontrollverksamheten skulle innebära att den lokala förankringen tappas ser Region Gotland negativt på förslaget.

Ett statligt övertagande av livsmedelskontrollen skulle göra att Region Gotland tappar rådigheten över samverkan med och tillsyn över en väldigt viktig bransch för Region Gotlands näringslivsklimat och besöksnäring. Samverkan inom dessa områden är en viktig del i Region Gotlands näringslivsarbete.

Man skulle även riskera att tappa samordningsvinster med annan myndighetsutövning som exempelvis serveringstillstånd, bygglov eller miljötillsyn som alla har områden för tillståndsprövning och tillsyn inom samma bransch.

Regionstyrelsen genom regionstyrelseförvaltningen har valt att inte delta i remissvaret utan har lämnat till miljö- och byggnämnden som ansvarig för livsmedelskontrollen att välja att besvara remissen eller inte.

Sammanfattningsvis ser samhällsbyggnadsförvaltningen att förslaget skulle innebära att det finns en risk att livsmedelskontrollen hamnar långt från det lokala samhället och att det kan innebära en sämre dialog mellan kommunen

och en viktig företagargrupp. Vidare finns risk att man tappar den lokala kompetensen som behövs för de behov som är unika i en kommun. Inom Region Gotland är turistverksamheter och jordbruksnäringen centrala och kan behöva särskilt anpassad tillsyn, vilken har utvecklats över åren. Denna riskerar att gå förlorad.

Fördelen med en samlad kontrollorganisation är att den blir likriktad över hela landet vad gäller tolkningar, krav och kostnader med mera.

Samhällsbyggnadsförvaltningen anser att det är viktigt att besvara remissen och föreslår därför miljö- och byggnämnden att lämna synpunkterna under avsnittet bedömning som sitt remissvar.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse samhällsbyggnadsförvaltningen daterad 2025-08-18
Statens offentliga utredning 2025:64 inkommen 2025-06-05

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Lise Langseth
Samhällsbyggnadsdirektör

Mattias Edsbagge
Avdelningschef miljö och livsmedel

Skickas till

Landsbygds-och infrastrukturdepartementet